

EFNI

FORMÁLI · · · · ·	11
-------------------	----

I. Inngangsefni

I.1 HEIMILDIR OG SAMANBURÐAREFNI · · · · ·	17
I.1.1 Fræðilegar forsendur · · · · ·	17
I.1.2 Heimildir · · · · ·	19
I.1.3 Samanburðarefni · · · · ·	25
I.1.4 Fyrri rannsóknir · · · · ·	26
I.2 HEIMILDARGILDI GRÁGÁSAR · · · · ·	28
I.2.1 Heimildir um Grágásarlög · · · · ·	28
I.2.2 Rannsóknar- og notkunarsaga Grágásar · · · · ·	30
I.2.3 Atlögur að Grágás: Sveinbjörn Rafnsson og Jón Viðar Sigurðsson · · · · ·	34
I.2.4 Gulþingslög og Grágás · · · · ·	40
I.2.5 Ferill að baki Grágásartextum · · · · ·	44
I.2.6 Styttingarnar í Konungsbók · · · · ·	51
I.2.7 Þingskapabáttur Njálu · · · · ·	55
I.2.8 Niðurstaða · · · · ·	57

II. Álitamál um stjórnkerfið

II.1 FJÖLDI GOÐORÐA OG ÞRÓUN STJÓRNKERFISINS · · · · ·	63
II.1.1 Vandamálið fjöldi goðorða · · · · ·	63
II.1.2 Sameign goðorða · · · · ·	68
II.1.3 Kenningin um óákveðinn fjölda goðorða · · · · ·	70
II.1.4 Kenning um uppruna stjórnkerfisins · · · · ·	77
II.2 ÞING, DÓMAR OG LÖGGJÖF · · · · ·	87
II.2.1 Óreglukenning um dómnefnu · · · · ·	88
II.2.2 Sjálfstæði dómsmanna · · · · ·	93
II.2.3 Kviðir sem dómsvaldhafar · · · · ·	99
II.2.4 Löggjafarstarf lögréttu: lagaréttning og nýmæli · · · · ·	106
II.2.5 Hlutverk lögsögumanns við löggjöf · · · · ·	111
II.2.6 Stjórnkerfi Gulþingslaga og Íslands · · · · ·	116
II.2.7 Tilraun til þróunarsögu aðgreiningar valdsviða · · · · ·	121
II.3 UPPBÓT FYRIR FRAMKVÆMDAVALD · · · · ·	129
II.3.1 Alþingislof · · · · ·	129
II.3.2 Féránsdómar · · · · ·	140
II.3.3 Goðar sem staðgenglar ættingja · · · · ·	142
II.3.4 Samfélag án framkvæmdavalds · · · · ·	143

III. Goðar og bændur, einkum á 12. öld

III.1 HLUTVERK GOÐA Í HEIMABYGGÐ	147
III.1.1 Héraðsstjórn	148
III.1.2 Þingmannavernd	157
III.1.3 Tengsl goða og bænda	162
III.2 FJÁRHAGUR GOÐA	166
III.2.1 Lögbundnir tekjustofnar	166
III.2.2 Liðveislulaun	169
III.2.3 Eignatal goða	175
III.3 SPURNINGIN UM LÝÐRÆÐI	179
III.3.1 Frjáls þingfesti: heimildir og túlkun fræðimanna	179
III.3.2 Kenning Bodens: þingmenn sem millistétt	186
III.3.3 Vitnisburður sagna um þingfesti	190
III.3.4 Hömlur á frjálsa þingfesti	195
III.3.5 Snefill af lýðræði	199

IV. Stjórnmalapróunarsaga

IV.1 GOÐAETTIR OG KÖNNUN LÚÐVÍKS INGVARSSONAR	205
IV.1.1 Heimildirnar	205
IV.1.2 Einstök goðorð	213
IV.1.3 Árangur Lúðvíks	266
IV.2 MYNDUN HÉRAÐSRÍKJA	271
IV.2.1 Stök goðorð til loka þjóðveldis	271
IV.2.2 Ríki Svínfellinga í Múlaþingi	273
IV.2.3 Ríki Svínfellinga í Skaftafellssþingi	278
IV.2.4 Austfirðingafjórðungur í heild	279
IV.2.5 Ríki Oddaverja í Rangárþingi	281
IV.2.6 Ríki Haukdæla í Árnesþingi	286
IV.2.7 Ríki Snorra Sturlusonar	288
IV.2.8 Ríki Ásbirninga í Skagafirði og Húnavatnsþingi	292
IV.2.9 Ríki Sighvats Sturlusonar á Norðausturlandi	298
IV.2.10 Spurningin um ættarveldi	301
IV.2.11 Uppruni og orsakir valdasamrunans	305
IV.3 EFNAHAGUR HÖFÐINGJA	316
IV.3.1 Framlög, lögbundin og ólögbundin, frjáls og ófrjáls	316
IV.3.2 Lif á eignum kirkjunnar	318
IV.3.3 Eignatal nokkurra höfðingja	325
IV.3.4 Efnaleysi höfðingja	331
IV.3.5 Niðurstaða	333

IV.4 HÖFÐINGJAR OG BÆNDUR 13. ALDAR	334
IV.4.1 Goðorð í héraðsríkjunum	334
IV.4.2 Héraðshöfðingjavelði í umboði bænda	335
IV.4.3 Vald stórbænda	339
IV.4.4 Átök goðorðsmanna og stórbænda	346
IV.5 GOÐINN HÁKON HÁKONARSON	350
IV.5.1 Sendiför Snorra Sturlusonar	350
IV.5.2 Sendiför Sturlu Sighvatssonar	352
IV.5.3 Arfur Snorra	353
IV.5.4 Sendiför Þórðar kakala	354
IV.5.5 Premeningarnir Gissur, Þorgils og Finnbjörn	358
IV.5.6 Síðari tilraun Gissurar Þorvaldssonar	361
IV.5.7 Hve lengi voru goðorð til?	364
V. Trú og bókmenning	
V.1 HEIÐINN UPPRUNI GOÐASTÖÐUNNAR	369
V.1.1 Trúarlegur eða veraldlegur uppruni: rannsóknarsaga	369
V.1.2 Goðar í öðrum löndum	374
V.1.3 Hliðstæður goða með öðrum nöfnum	379
V.1.4 Goðar í heiðni á Íslandi	383
V.1.5 Niðurstæða	389
V.2 KRISTNITAKA	391
V.2.1 Ofbeldiskristnun konunga	391
V.2.2 Kristnitökufrásögn Ara fróða	394
V.2.3 Merki um friðsamlega kristnitöku	404
V.2.4 Samhengi heiðins og kristins goðaveldis	409
V.3 KIRKJUGOÐAR – GOÐAKIRKJA	411
V.3.1 Þjóðleg goðakirkja	411
V.3.2 Einkakirkjukerfið	413
V.3.3 Prestskapur goðorðsmanna	420
V.3.4 Niðurstæða og niðurlag	427
V.4 GOÐAR OG SAGNARITUN	429
V.4.1 Magnsamanburður miðaldabókmennta	429
V.4.2 Textar um lög og vísindi	434
V.4.3 Lítil latínumenning Íslendinga	435
V.4.4 Áttu Norðmenn ritmenningu á þjóðtongu?	440
V.4.5 Skýringar á sérstöðu Íslendinga: rannsóknarsaga	442
V.4.6 Kirkjugóðar og bókmenning	447
V.4.7 Bókmenning sem afleiðing kristnitöku	450

V.4.8 Bókmenning sem afleiðing goðastjórnkerfis	453
V.4.9 Niðurstaða	456

VI. Niðurlag

VI.1 ARFLEIÐ GOÐANNA	461
VI.1.1 Arfur sagnalistar	461
VI.1.2 Arfur yfirstéttar	462
VI.1.3 Frá þjóðveldi miðalda til þjóðríkis nútímans	465
VI.2 YFIRSÝN	467
SUMMARY	475
I. Introductory subjects	475
II. Disputed aspects of the system of government	475
III. Chieftains and farmers, mainly in the 12th century	478
IV. History of political development	480
V. Religion and literary culture	483
VI. Conclusion	485
HEIMILDIR	487
NÖFN OG HUGTÖK	505